

Zdravišče Toplice

na Kranjskem.

Kranjski Gaštajn.

Gorke in grezne kopeli.

Spisal

Pavel Zhuber pl. Okrog.

V zalogi zdravišnega opravništva.

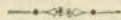
Tiskal J. Krajec v Novem mestu. 1900.

Zdravišče Toplice

na Kranjskem,

Kranjski Gaštajn.

Gorke in grezne kopeli.

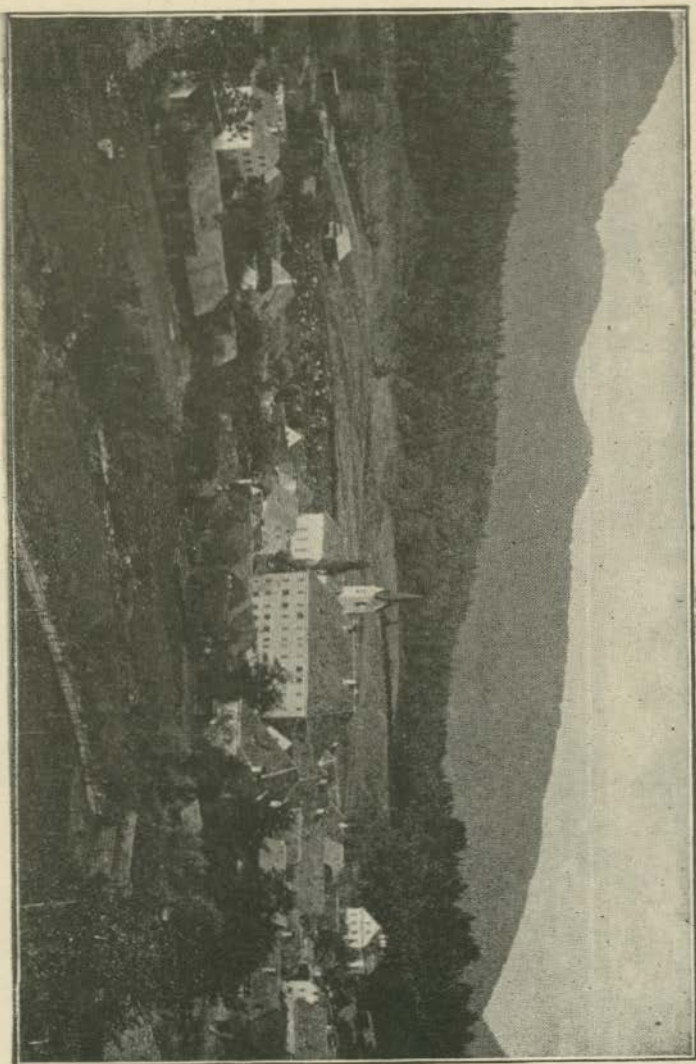
Spisal

Pavel Zhuber pl. Okrog.

V zalogi zdraviščnega opravništva.

Tiskal J. Krajec v Novem mestu. 1900.

Nekaj splošnega o zdravišču.

Zdravišče Toplice je v lepi stranski dolini nekdam sloveče krške doline, 179^m nad morjem. Na desnem bregu potoka Sušice izvirajo vreli, ki so tako močni, gorki in čisti, da se morejo meriti z vsakim gorkim vrelcem.

Zdravišče je oddaljeno od železnične postaje Straža 4 $\frac{1}{2}$ ^m. Pogled na okolico je krasen. Na jugu proti hrvaški meji so Gorjanci 1181^m, na jugozahodu proti kočevskemu jezikovnemu otoku Rog 1100^m, na zapadu sv. Peter s krasnim razgledom na snežnike, štajersko in hrvaško ravan. Po imenovanih hribih je zdravišče Toplice dobro zavarovano proti ostrim vetrovom; podnebje je milo, dnevna temperatura enakomerna tako, da je bolnikom mogoče ostati ves dan na prostem.

To milo podnebje povspesuje razvoj mnogobrojnega rastlinstva, katero v mnogih krajih spominja na južno podnebje. Tu raste pravi kostanj (*Castanea vesca*), belocveteči jesen (*Fraxinus ornus*) božje drevce, tisa in cer; na južnih legah vinska trta in razno južno sadje.

Še bolj ko drevje in grmovje so različne cvetice. Na bregovih in prisojnih rebrih raste

galium, *ajuga*, na močvirnih krajih *lysimachia*. Kako lep je pogled na pisano livado in cvetoče travnike! Vsak prijatelj proste narave najde tu dovolj zabave. Vse to vpliva na zdravilišče tako dobrodejno, da tu nalezljivih boleznij sploh ni. V poletnem času pride sem mnogo meščanov pomirjati svoje razburjene živce. Zaradi tega je naše zdravilišče tudi dobro letovišče.

Tla v kopeli so večinoma v živo skalo vklesana in oglajena, kar je soditi iz tega, da topli vrelec ne prihaja samo iz razpok v tleh, ampak tudi izmed stranskih skladov. Temeljno kamenje, iz katerega izvira, so hallstattski skladi.

Pogorje v okolici je sestavljeno večinoma iz apnenca. Po tej geologični sestavi je lahko umeven izvir gorke vode, vendar pa je iskati pravi izvir v nižje ležečih skladih, kar dokazuje kemična sestava vode.

Voda teče po kamenitih z glino pomešanih razpokah, in se malo pred izviro deli v tri iztoke, kateri napolnjujejo tri kopeli. V zaprti kopeli naraste voda do 15^m visoko. Vsak izvir ima svoje posebno ime:

Knježja kopel 37° C,

Karlova kopel 37° C,

Jožefova kopel 34° C,

Vsi trije dajo v 24 urah 16.000 *Hktl.* vode. Po kemični sestavi spada ta voda med tako imenovane akrototerme, to so gorki studenci, v katerih ni več trdih snovi, kakor v navadni studenčnici,

Po barvi je gorka voda podobna navadni studenčnici, v kopeli je modrikaste barve, v čaši kristalno čista. Okusa je rezko grenkega, pa vendar pitna, ker je v njej veliko proste ogljikove kisline in raztopljenih mineralnih snovij. Specifična teža je skoraj tolika, kakor destilirane vode. Iz vode se vzdigujejo na več krajih majhni mehurčki, obstoječi iz ogljikove kisline in žveplenega plina. V gorki vodi je mnogo proste ogljikove kisline, ki se posebno dobro vidi pri kopanju po vsem telesu, posebno pa na laseh v podobi majhnih mehurčkov. Vremenske premembe nimajo na vrelec nikakega vpliva, bodisi glede gorkote ali množine vode.

Profesor Anton Kastelec iz Ljubljane je l. 1777. prvi analiziral vodo, potem dr. Laschan l. 1832. Najnovejša analiza je iz l. 1865 iz c. kr. Jožefove akademije na Dunaju. Po tej analizi je v 1000 delih vode 1496 trdih snovij in sicer ogljikovega in žvepljenokislega apnenca, kalija, natrona, magnezije, klornatrona, klorove magnezije, kremenčeve kisline, železnega oksidula in veliko proste ogljikove kisline.

V kopališču je razven že prej imenovanih treh kopelij tudi grezna kopel in več posameznih kopalnih sob. Nasproti kopališču je dal lansko leto sezidati knez Auersperg krasno, elegantno opravljeno poslopje, v katerem so razven sob za ptujce, bralne in igralne sobe, ter velika dvorana. Tudi v gostilnah in zasebnih hišah je več dobro opravljenih stanovanj.

Za novim kopaliskim poslopjem je gostilniški vrt, za tem pa nov nasad tja do starega parka. Tu se vijejo med velikimi, starimi smrekami in hrasti lepo posute poti. Ob teh so na pripravnih mestih postavljene klopi in mize, kegljišče in prostor za tenis. Pod parkom je mlačno kopaljšče, ker se ravno tam izteka majhen, gorak studenec v Sušico.

Zgodovinske črtice.

Vrelec na Toplicah, nad katerim se sedaj dviguje kopaljško poslopje, je bil gotovo že v starem veku znan, ker so v bližini grobovi iz hallstattske dobe. Nad taborom je mnogo grobov, tako imenovani tumuli. Pred nekaj leti so začeli grobove odkopavati in našli v njih mnogo zgodovinsko imenitnih starin kakor: pasove, okove, sulice, fibule, različne posode itd. Vse te izkoptnine so pa zelo slabo ohranjene, ker je vlažno ilovičasta zemlja tekom stoletij zelo pospešila razkrojavanje. Na vrhu griča so bile naselbine, zavarovane z močnim zidom. Uhod je bil na severni strani nad Meniškovasjo. Na južni strani so po lepem smrekovem gozdu raztreseni grobovi. Skušeno starinoslovčevu oko najde neštivilno grobov, kjer počivajo nekdanji keltiški prebivalci tega okraja.

Zgodovinsko pa je dokazano, da so že v 14. stoletju, če tudi prosto pod milim nebom,

rabili vodo v zdravstvene namene. Voda je prihajala iz velikih razpoklin. V teh so si takratni prebivalci napravili sedeže, ob slabem vremenu pa so se kopali pod skalnato streho. Še le Ivan Vajkard knez Auersperg je dal v drugi polovici 17. stoletja vrelec, kjer je sedaj knežja kopelj, priprosto obzidati in napraviti streho. Druga dva odtoka sta ostala prosta v porabo revnejšim ljudem.

Sedanje kopaljško poslopje je dal sezidati l. 1767. knez Henrik Jožef Auersperg. Tekom let se je tu in tam kaj prezidalo, a bistveno je ostalo neizpremenjeno. Sedanjo vojaško bolnišnico je podaril knez Vilhelm Auersperg l. 1818 c. kr. vojaškemu erarju. Velika nesreča je zadela Toplice v noči od 4.—5. septembra 1834. Požrešni ogenj je upepelil vsa poslopja na desnem bregu Sušice. Na sedanjem prostoru pred kopaljščem so bile prej tri hiše. Te je knez Auersperg odkupil in razširil prostor pred kopaljščem. Do l. 1895. je bilo kopaljšče večinoma v zakupu. Tega leta pa je prevzel knez Auerspergov logarski urad kopaljšče v svojo oskrb. Obrnil je vso svojo pozornost na Toplice, začel popravljati in razširjevati prostore, skušal postaviti naše zdravilišče na ono stopinjo, katero zasluži po svoji zdravilni vodi. Lansko leto je dal sezidati krasno novo poslopje, v katero se letos preseli gostilna in kuhinja. Gostilniški prostori v kopaljšču so se prenaredili v posamezne kopalne sobe in grezno kopel.

Okolica zdravišča.

Okolica zdravišča ni samo lepa, poetična, ampak tudi romantična. Razne votline, bodisi vodoravne ali navpične, kažejo značaj kraških tal. Po vsej okolici je dovolj lepih sprehodov, pa tudi daljši izleti so prijetni. Takoj za parkom vzdiguje se polagoma že prej imenovani hrib Tabor. Od ceste peljejo lepe gozdne poti in stezice med gostimi, visokimi smrekami proti vrhu k nekdanji keltiški naselbini. Prav na vrhu je nad 20^m globoka navpična jama. Zaradi nevarnega uhoda do sedaj nihče še ni preiskal te jame, vendar pa se sodi, da so s to navpično jamo v zvezi še druge vodoravne votline. V tej jami so prav lepi kapniki.

Po severnem porobju navzdol se pride po par sto korakih do cerkvice sv. Antona nad Meniškovasjo. Krasen razgled! Na severni strani ob pogorju sv. Petra leži Soteska z gradom in cerkvijo, očarujoč prizor ob solnčnem zahodu. Desno stran obseva še solnce, zraven se zlati v večerni zarji drevje in grmovje, zahodna stran se polagoma temni in naznanja prihod noči. Od Soteske sem teče lena Krka, od Podturna postrvi bogata Radešča. Od cerkvice do ceste je kakih sto korakov. Ta pot se da obhoditi v 45 minutah.

Zanimiv je tudi sprehod k razvalinam gradu nad Podturnom in k jami v Rožek, ki leži jugozahodno od Toplic. V Podturnu izvira že prej

imenovana Radešča. Iz izvira tega potoka je napeljan na Toplice vodovod. Vodo goni turbina v vodnjak. Pokazale pa so se tekom let razne napake, tako, da je treba vodovod temeljito popraviti. Po načrtu deželnega inženirja se bo letos z državno in deželno podporo vodovod popravil.

Nad cerkvijo ob stari cesti so razvaline nekdanjega rožeškega gradu. Nekaj zidu je še dobro ohranjenega, večinoma pa že poganjajo smreke med razvalinami. Kjer je sedaj lep, z visokimi smrekami in hojami porasten gozd, bili so še pred 200 leti vinogradi in sadovnjaki.

Posestniki gradu so bili do 14. stoletja graščaki pl. Rožek. Po smrti te rodovine je bilo posestvo večkrat prodano, dokler ga ni v 17. stoletju kupil od grofa Galenberga knez Aueršperg. Za razvalinami je globoka dolina, v kateri se celo v vročem poletnem času dobi sneg in led.

Po stari cesti navzdol se pride do lovske hiše, kjer je bila nekdanj grajska pristava. Še pred nekaj desetletji je bil ta kraj prijetno zabavišče topliškim gostom, kjer so pri mrzlem pivu in dobri kavi preživeli mnogo veselih ur. Za lovsko hišo, kakih 30 korakov od deželne ceste, pelja steza k jami. Uhod v jamo zapirajo v skalo udelana vrata. Nekdanja soteska pivovarna je uporabljala to jamo za skladišče piva, za kar se uporablja še sedaj. Pred uhodom raste stara, košata bukev, ki vabi potnika v hladno senco, da se ohladi, preden se poda v podzemski svet.

Za vrati se razširja jama v malo in veliko dvorano. Velika dvorana se zavija v ozek prehod, v katerem se blišči nebroj kapnikov. Tla v prehodu so mokra in polzka, pa vendar se ne sme

Vhod v jamo pri Rožeku.

obiskovalce ustrašiti, če hoče priti do konca. Po približno 60^m dolžine se konča jama v gladko, dimniku podobno votlino, v katero pa ni možno priti brez lestve. Po tej votlini se pride po ozkem pre-

doru v veliko podzemsko dvorano, v kateri je vse polno najlepših kapnikov. Predor v stranski steni pelje v končno manjšo dvorano.

Josip Novak je l. 1875. prvi preiskal gorenji zadnji dve jami. Lansko leto sta preiskala vnovič profesor Hintner in vodja logarskega urada Pavel pl. Zhuber jami in ju imenovala Minkin in Albin dom. Profesor A. Belar je meril lansko leto meseca avgusta toploto. Zunaj v senci je bilo 22·4° C., v uihu 19·3° C., v prvi jami 11·3° C., v drugi jami 9·4° C., na razpotju 10·5° C.; zadnje imenovana toplota ostane potem po vseh prostorih jednaka. Z merjenjem toplote nabiral je tudi žuželke; našel je jamske hrošče, kobilice in mnogo drugih žuželk.

Severno od Toplic leži Soteska. Čez Meniško vas se dospe tja v $\frac{3}{4}$ ure, čez polje v eni uri. V poletnem času je pot čez Meniško vas bolj priporočljiva, ker pelje večinoma ob gozdnem robu. Kdor se pa ne boji vročine, naj se poda čez Polje. Iz parka se vije steza po stelnikih in pašnikih ob levem bregu Sušice. V 20 minutah se lahko pride do mosta čez Krko. Kadar je voda majhna, je temno-zelene barve. Od Polja do Soteske se potrebuje 20 minut.

Soteški grad je bil sezidan v 15. stoletju. Kupil ga je l. 1743. od grofa Galenbergga knez Auersperg. Grad je velika, štirivoglata stavba s stolpi na voglih. Na desnem bregu Krke nad žagami v gozdu so razvaline starega gradu, katerega je l. 1458. razdejal celjski Urh. Nekdaj

so tu stanovali roparski vitezi. V gostilni zraven mostu, kjer je bila prej mitnica, okrepča se lahko potnik z dobrim vinom in svežim pivom. Od tu je pa tudi lep pogled na grad in cerkev.

Soteški grad.

Južno od Toplic, malo pred izviro potoka Sušice, leži vas Sušice. Cesta se vije deloma po polju, deloma ob vodi. Struga je skoraj vse poletje

suha, le tu in tam je kaka z vodo napolnjena jama, v katerej je vse polno rib. Na več krajih je struga popolnoma gladka, drugod se vidijo večje in manjše razpoke in pragi. Stojec mlin in suh jez pravita potniku, da je v bližini vasi. Kakih 15 minut za vasjo je izvir Sušice; jame so podobne kraškimi votlinam, iz katerih pribobni ob deževji toliko vode, da vselej prestopi breg. Pripoveduje se, da v teh jamah stanuje povodnji mož.

Najlepša pešpot v Valtovas ali v Stražo na kolodvor pelje nad vasjo Gradišče, večinoma po gostem smrekovem gozdu, po hladni senci. Malo pred Valtovasjo se pride na polje. Ob gozdnem robu so razni nasipi, ki so služili nekdanjim prebivalcem v turških napadih v brambo.

Napotimo se od Valtevasi čez Stražo proti gradu Lueg, ob izviru potoka Temenice. V $\frac{3}{4}$ ure dospemo do grajske pristave. Že se sliši šumenje potoka, in ropotanje mlinskih koles nam bije na uho. Nismo več daleč od gradu. Ta leži v kotu med strmimi, z bukovim drevjem porastenimi bregovi, sezidan v nekem posebnem, čudnem slogu. Mimo podirajočih se hlevov, v katerih se vidijo različne slikane podobe, ki pričajo o imovini nekdanjih graščakov, pridemo čez obokan most pred razpadajoči grad. Vrata so obita z železom in okrašena z raznimi grbi. V zidu se vidijo železni škripci, katere so rabili, kadar so hoteli vzdigniti most z nasipa v grad.

Lueg so sezidali predjamski graščaki. Zadnji potomec te rodovine je umrl pri obleganju pred-

jamskega gradu na Notranjskem. Grad sam na sebi nima razun romantične lege nič posebnega. Zidovi, kakor tudi notranji hodniki so porasteni z divjo trto, sredi na dvorišču je vodnjak, na levej

Grad Luog.

strani še dobro ohranjena, krasno slikana grajska kapela. Prav pod gradom izvira iz kamenitih sten že prej imenovana Temenica, katera precej pod izviro m gonil mlin in žago. Grad loči od gorskih

sten globok, s skalami napolnjen jarek. Takoj pod izviro je daleč v hrib segajoča luknja, iz katere je najbrž izviral prejšnji Temenica. Pravijo, da je več ur dolga, in da v nje koncu se nahajajočih lužah stanuje povodnji mož. Ni pa znano, da bi bil kdo preiskal to votlino natančneje.

Kake tri ure hoda od Toplic proti jugu je Kočevska vas Črmošnice. Cesta se vije čez Podturn in Poljanice. Na desni je strm gozd, na levi pa se menjavajo njive, senožeti in vinogradi. V poletnem času je struga črmošniškega potoka od Podturna do Poljanic navadno suha. Za Poljanicami se zgubi potok pod zemljo. Grede ob potoku navzgor pridemo v Žage. Za kmetijstvo ta kraj ni ugoden, zato pa porabi marljivi Kočevar mali potočič, da ga redi in živi. Ob potoku je mnogo mlinov, pa še več žag. Voda je napeljana od žage do žage največ po lesenih žlebovih, da se je ne izgubi preveč. Kočevski hribi zalagajo s svojimi debli daljne kraje s potrebnim lesom. Pri Črmošnicah se dolina zopet razširi; vas je proti hudim vetrovom zavarovana z visokimi hribi.

Daljša, pa zelo zanimiva je pot k ledeni jami pri vasi Kunčen, v Kočevskem ozemlju. Pelje se lahko z vozom do Podstenic, ali na drugi strani do Smuke; od tu je še $\frac{1}{2}$ ure hoda. Ljubitelj narave pa ima največ užitka, če nastopi pot čez Podstenice, Kunčen k jami, od tu čez Rdečkamen, Toploreber, sv. Peter v Sotesko.

Od Toplic čez Podturn do Podstenic pelje dobro uvožena cesta. Iz Podstenic proti Kunčen

se vije po samotnem gozdu, med tisoč in tisoč smrekami in bukvami, lepa gozdna pot. Tla krije gost, zelen mah, sočna trava in razne gozdne cvetice. Nebroj dreves razne starosti, velikosti in

Razvaline gradu Kunčič.

oblike, bele, z mahom porastene skale, majhne senožeti s pisanimi cveticami okrajsajo potniku gozdno pot. Po uri hoda se zjasni gozd, in potnik ima razgled na daljne hribe. Ni več daleč Kunčič.

Na severnem izhodu vasi se vidijo razvaline gradu Kunčič, ki je bil last grofa Kunt.

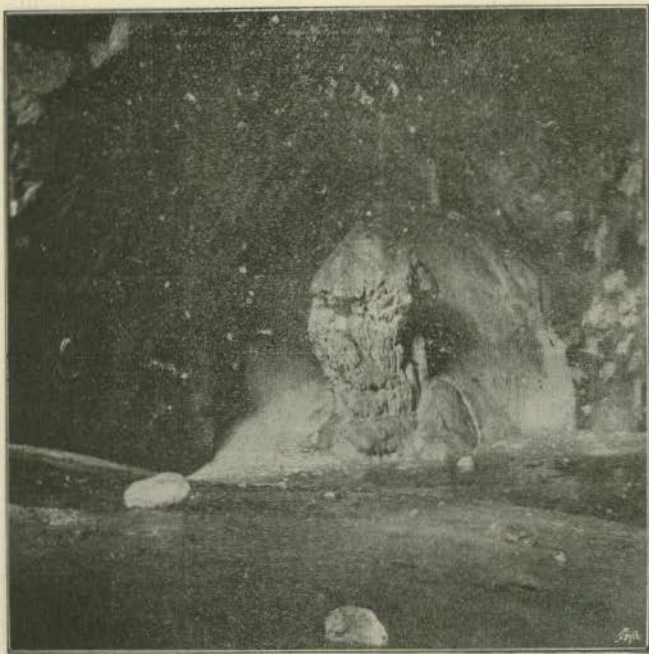
Iz Kunčič pelja pot po dolinah in jarkih k ledeni jami. V bližini pašnika, ki nas ljubez-

Ledena jama.

njivo vabi k počitku in opominja, da se ohladimo, je jama. Ob robu stojeci zapazimo velika, naravno obokana vrata, skozi katera se vidijo globoko v jami skale in kosi ledu. Steza v jamo je zelo

strma in gladka. Čim globlje se pride, tem hladneje je. Jama je 101^m dolga, 80^m široka in 57^m globoka. O potresu l. 1895 palo je veliko skalovja s stropa na tla in zamrznilo v led; najdejo se

Ledeno jezero.

tudi stara, z mahom porastla debela; med temi se bliščijo kosi ledu, tu pa tam se vidijo ledeni kapniki. Na levi je lesketajoče se zamrznjeno jezero, v katerem leži mnogo debel, zadaj so na steno

naslonjene različne ledene podobe in kapniki, za temi pa se sveti ledeni zastor.

Za zastorom pelje majhna, ledena steza pod ledeno jezero. Tudi tukaj je med ledom veliko z zmrzlim mahom porastenih debel. V poletnem času je v uhodu v jamo 19° C, v jami 7.6° C, 10^m dalje 3.5° C, ob ledenem jezeru 2° C.

Vračajoč se iz jame, obrne se rado oko nazaj na to redko prikazen, da si jo potnik boljše utisne v spomin. Prišedšemu iz jame je treba ogreti na pol zmrzle ude, in jih pripraviti za pot nazaj. V nasprotno smer se napotimo domov. Po lepih gozdnih potih, med zelenimi senožeti, dospemo v pol ure hoda do vasi R d e č k a m e n. Vas je dobila ime od rudečega apnenca, kateri se s svojimi kremenčevimi žilami lepo sveti.

Po precej strmi, kameniti poti dospemo na Toploreber, nad katero se na sv. Petra hribu vzdiguje cerkvica. Z nobenega dolenjskega hriba ni lepšega razgleda, kakor s tega. Na severu se vidijo Julske Alpe in Karavanke s snežno belimi vrhovi, na zahodu Snežnik, na jugu in vzhodu štajerski in hrvaški hribje; pod nami se vije med zelenimi travniki in rodovitnim poljem lena Krka. Vidi se trg Žužemberk in mesto Rudolfovo. Od tu dospemo v 3/4 ure navzdol v Sotesko.

Omeniti bi bilo še izletov v vinske gorice Luben in Rigelj, ter v Rog, kjer so največje žage s parno silo na Kranjskem.

Kako delujejo toplice na telo in zdravje. *)

Navadna gorka kopel vpliva na človeško telo kaj raznovrstno. Ta vpliv je v prvi vrsti odvisen od vodne toplote in od mehanične oblike kopeli. Važno je pa tudi, da se ve, koliko časa je treba ostati v vodi.

Vodna toplota deluje na telo najmočnejše in najznamenitejše; kajti ona pospešuje oziroma zadržuje tvoritev ali oddajo telesne gorkote, po obodnih živčnih stanicah vpliva na splošno živčevje in njega delovanje ter urejuje slednjič oddajo obrablenih ter vsprejem novih snovij.

Kakor rečeno je pa tudi mehanična oblika kopeli za uspeh zelo važna. Če se človek v mirni vodi ne premika, če obdaja tedaj njegovo telo vedno ista vodna plast, postane nekako telesno potr, truden in zaspan, žila mu bije počasneje.

Če se pa vodna plast v okolici telesa menjava, če je tedaj voda tekoča, začneja srce hitreje biti, dihanje se pospeši, živčevje je kolikor toliko razdraženo, mišicje ozivljeno: človek se čuti novo rojenega.

Važna pripomoč gorki kopeli je pa tudi elektrika. Saj je dokazano, da se moč toka v gorki vodi zveksa, da deluje tedaj bolj na človeško telo,

*) Po podatkih gospoda doktorja Alfreda Mahr.

nego v mrzlej vodi, v tej obliki najbolj razdraži obodno kožno živčevje.

Posebne važnosti je pa ogljikova kislina, ktera se nahaja v vodi naših Toplic v prav veliki množini. Radi te je voda, če se jo pije, posebno zdravilna: pri kataru dihal, kakor tudi pri obistnih boleznih. Prav mnogo vpliva ima pa tudi, če se jo vdiha. Tudi kot mineralna kopel razvija svojo zdravilno moč.

Gorka voda omehčuje tudi površno kožno plast, katera se v podobi luskin odloči, prepuščajoč potem važno delovanje kožnega dihanja novim svežim močem. Seveda mora biti voda popolnoma čista, kajti le v takej se raztopi kožna mast in postane koža volnejša.

S tem smo povedali na kratko najvažnejše o delovanju toplic na telo.

Naše toplice imajo navedenih dobrih lastnosti v najobilnejši meri. Njihovo uporabo je posebno priporočati, če je treba po občutnih živcih potom odseva vzbuditi gibna središča v možganih, kakor na priliko pri obodnih in središčnih omrtvicah, potem pri putiki, revmatizmu in pri izcedkih, tedaj pri boleznih, pri katerih se hoče na obodnih delih provzročiti polnokrvnost; slednjič, kjer je treba na oslABLJENO živčevje tako močno vplivati, da se ga zopet okrepi. Pa tudi za znojne kopeli se dajo naše toplice dobro uporabljati. Vsled gorkote se namreč razdražijo zleze potnice ter izgubi potem kri vsled póta mnogo vode, kar je posebno želeti pri vodenici vsled Bright-ove boleznii.

Izkušnja nas uči, da vpliva gorka voda naših toplíc samostojno ali pa v zvezi z masažo in elektriko na one, ki so potrebni počitka in ki so okrevali po težkih boleznih in operacijah ali pa izgubili mnogo krvi bodisi iz ran, bodisi ob porodu.

Velike koristi je kopelj pri motenji v hranitbi in hiravosti, malo- in bledokrvnosti, pri debelosti, putiki, škrofulozi, sladosečnosti, mrzlici itd., pri slabosti spojil in mokril, želodčnih, črevesnih in jeternih boleznih, za ženske posebno pri raznovrstnih boleznih v trebuhu.

Opozarjati moramo na zdravilno moč vode pri izcedkih v prsno in trebušno mreno, kakor tudi v sklepe; pri motenju krvnega obtoka, pri zlati žili in neprijetnostih, ktere so z njo v zvezi; pri nepravilnej menstruaciji ali perilu, revmatizmu v mišicah in sklepih, raznovrstnih živčnih boleznih (ischias, medreberna nevralgija itd.), slednje posebno v zvezi z elektriko in masažo; pri kroničnih kožnih boleznih, pri raznovrstnih boleznih središnega in sbodnega živčevja, sosebo pri ozdravljivih ali vsaj zboljšljivih boleznih hrbtenice in možganov, pri vnetju njihovih open ali pri krvnem navalu, pri vnetju hrbtenice (Tabes, skleroza), pri splošni živčni razdraženosti in živčni slabosti, s katero so v zvezi vrtoglavost, glavobol, zlasti migrena, onemoglost in utrujenost, duševna in telesna hitra oslabeledost, nespečnost, raznovrstna strašljivost, tesnoba v prsih, pri krču in omrtvicah.

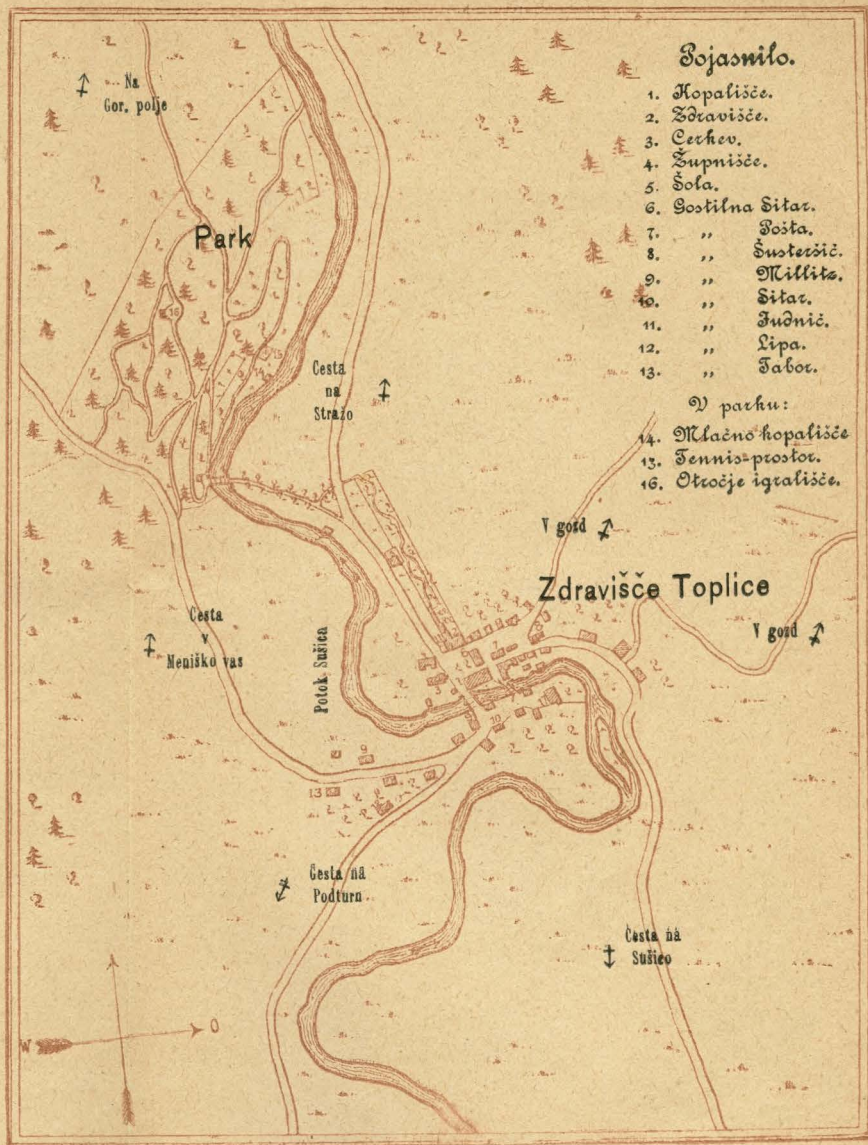
Na novo vpeljana je letos grezna kopel, katero je uporabljati zlasti pri raznih ženskih boleznih.

Bolniki, kateri so božjastni, okuženi ali ostudni, slaboumni, katere je zadela kap, se ne sprejemajo. Ravno tako ne jetični in taki, kateri so akutno bolni in kateri imajo obširno srčno hibo.

V obče je zdravljenje dovršeno, če se je kopal bolnik 21krat. Vendar je pa večkrat potrebno večje število kopelij. Tudi se ne more splošno predpisati, koliko časa naj traja jedna kopel in kedaj naj se vrši. Način zdravljenja se ravna po bolezni in osebi, vsaka šablona in jednostranost je izključena. To je glavno vodilo tudi v naših Toplicah.

Čeprav se uporablja lahko gorke kopeli ob vsakem letnem času, so naše Toplice iz krajevnih vzrokov vendar samo od konca aprila do začetka oktobra odprte in nima nobeden mesec glede na uspeh kako prednost pred drugim.

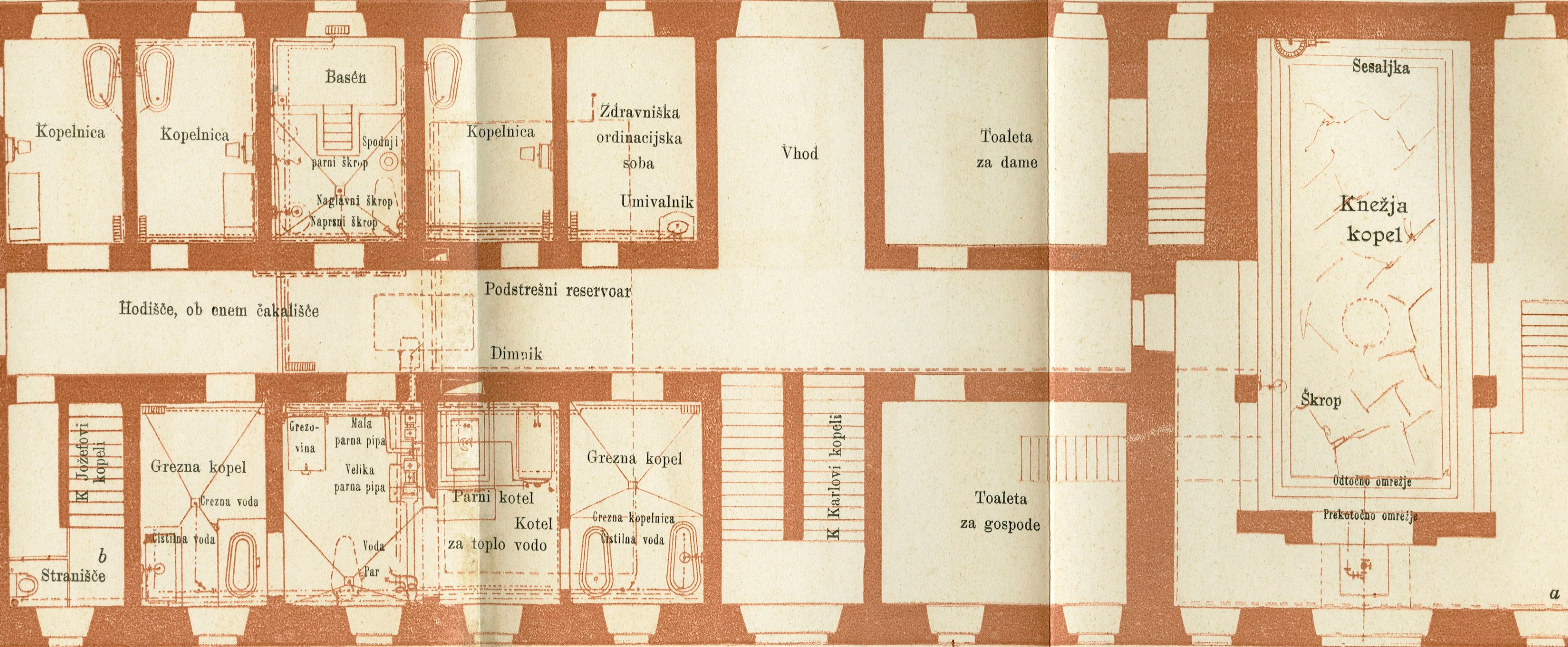

Bojasnilo.

1. Kopaljšče.
 2. Zdravišče.
 3. Cerkev.
 4. Zupnišče.
 5. Šola.
 6. Gostilna Sitar.
 7. " Pošta.
 8. " Štetežič.
 9. " Millita.
 10. " Sitar.
 11. " Judnič.
 12. " Lipa.
 13. " Tabac.
- V parku:
14. Mlačno kopaljšče.
 15. Tennis-prostor.
 16. Otročje igrališče.

Tloris kopališča.

Topličica.